

Jan Pryszynt

"Orthodoxie. Was ist das?", Anastasios Kallis, Mainz 1979 : [recenzja]

Collectanea Theologica 52/3, 201

1982

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anastasios KALLIS, *Orthodoxie. Was ist das?*, Mainz 1979, Matthias-Grünwald-Verlag, s. 94 (*Orthodoxe Perspektiven*, t. 1).

Zainteresowanie prawosławiem na Zachodzie, żywe już po pierwszej wojnie światowej, wzrosło znacznie w dobie ożywiającego się ruchu ekumenicznego po soborze. W chwili obecnej nie ogranicza się już ono do dociekań teoretycznych, lecz nabrało również charakteru praktycznego. I tak np. w Republice Federalnej Niemiec prawosławie jest w tej chwili po katolicyzmie i protestantyzmie trzecim co do liczebności wyznaniem. Te życiowe kontakty nie zawsze jednak idą w parze z bliższą znajomością prawosławia.

Pragnąc zaradzić tym konkretnym dzisiaj potrzebom w wydawnictwie Grünewald w Moguncji została zainicjowana nowa seria pt. *Orthodoxe Perspektiven*. Zgodnie z zapowiedzią, pragną w niej teologowie prawosławni zaznajomić zainteresowanych czytelników z „duchową tradycją prawosławia i specyfiką tego Kościoła w ekumenicznym kontekście oraz podawać próby »prawosławnej« odpowiedzi na współczesne problemy”.

Wydawcą tej serii, a także autorem pierwszego tomiku jest dr Anastasios Kallis. Jest on profesorem na Wydziale Teologicznym w Monasterze i kierownikiem pierwszej katedry teologii prawosławnej w RFN. Sam tytuł dziełka sugeruje, że jego zamierzeniem było podać wstępnie wprowadzające wiadomości o prawosławiu. Autor czyni to w czterech etapach.

Rozpoczyna mianowicie od wyjaśnienia, czym jest prawosławie, co to jest Kościół prawosławny i co oznacza przypisywana mu cecha katolickości — powszechności, oraz podaje garść wiadomości o prawosławiu greckim. Następnie zaznajamia zwięźle z dziejami kształtowania się prawosławia aż do chwili obecnej, ze specyfiką życia kościelnego, z prawosławną koncepcją jedności Kościoła i zasadniczych struktur kościelnych, w tym także z pojęciem soborowości — charakterystycznym rozumieniem kolegalności.

Z zakresu teologii, która w znacznej mierze nosi charakter apofteycznej (negatywnej) i mistycznej, czytelnik znajdzie omówienie takich m. in. zagadnień, jak teologia ikony, *philanthropia* — boska miłość bliźniego, ekonomia. Ostatni etap wprowadzenia stanowi liturgia, która tak bardzo zacieka- wia i fascynuje zachodnich chrześcijan. Prof. Kallis uwydatnił w niej zwięźle wyraz chrześcijańskiego oddania siebie Bogu, swoistość kerygmy, mistyczne pojmowanie wspólnoty, uobecnienie dzieła zbawczego, tajemnicy miłości, znamię mistycznego spotkania z Bogiem i symboliczno-mistyczny charakter liturgii w ogóle, ideę przeobstwienia.

Wymienione tu zagadnienia nie wyczerpują tematyki, gdyż autor na jej kanwie podaje szereg innych wiadomości o tym, co łączy się z życiem prawosławia; spotykamy też wzmianki o wybitnych postaciach z jego historii, o pisarzach i teologach. Użyteczność tomiku powiększają dodatki: spis prawosławnych Kościołów autokefalicznych i autonomicznych w całym świecie, a także prawosławnych jednostek kościelnych w RFN i Berlinie Zachodnim oraz krótki zestaw literatury przedmiotu zarówno autorów prawosławnych, jak i nieprawosławnych.

Odnosi się wrażenie, jakoby autor tego szkicu o prawosławiu chciał uwydatnić idee oraz ujęcia charakterystyczne dla obecnych tendencji w teologii zachodniej, zwłaszcza katolickiej, pragnąc w ten sposób pokazać czytelnikowi, iż idee te występują w prawosławiu. Stąd niekiedy odnosi się wrażenie, że obraz prawosławia został przedstawiony zbyt optymistycznie. Trzeba jednak przyznać, że mimo tych zastrzeżeń wspomniane dziełko podaje wiele cennych wiadomości wprowadzających i zaznajamiających w sposób przystępny i zrozumiały z problematyką prawosławia, które przestało już być czymś egzotycznym.

ks. Jan Pryszynt, Warszawa